

Sygn. akt III AUa 1037/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Agata Pyjas - Luty
Sędziowie:	SSA Maria Szaroma SSA Iwona Łuka-Klisch (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Dorota Stankowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. S.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

przy udziale zainteresowanego **E. S.**

o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania składkowe

na skutek apelacji wnioskodawczyni K. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 lutego 2012 r. sygn. akt VII U 2492/11

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 1037/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie **K. S.** od dwóch decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w K. z dnia 21 października 2011 r. orzekających odpowiedzialność K. S. i E. S. za zaległości zmarłej M. Ś. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do 30 września 2006 r. w kwocie(...) zł, w tym odsetki liczone od dnia 4 lipca 2010 r. w kwocie(...)zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że zgodnie z decyzją organu rentowego z dnia 22 września 2006 r. K. S. została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 13 września 2001 r. jako osoba posiadająca status domownika pracującego na gospodarstwie rolnym (...) (jej matki). Do opłacania składek z tego tytułu zobowiązana była M. Ś., a na dzień wydania decyzji należność z tytułu składek wynosiła (...)zł. Decyzją z dnia 29 września 2006 r. organ rentowy

rozłożył zaległość M. Ś. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za K. S. na 64 raty, a termin płatności ostatniej raty upływa w dniu 30 września 2014 r.

Ustalił dalej Sąd Okręgowy, że w dniu 1 grudnia 2009 r. M. Ś. darowała K. S. prowadzone gospodarstwo rolne, a ta z kolei darowała 1/2 części otrzymanego gospodarstwa mężowi E. S.. Decyzjami z dnia 16 lutego 2011 r. organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla K. S. jako domownika stwierdził podleganie przez nią ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnika wraz z obowiązkiem opłacania składek na to ubezpieczenie od dnia 1 grudnia 2009 r. W dniu (...)r. M. Ś. zmarła. Należności z tytułu spłaty rat zaległości M. Ś. były opłacane przez K. S. na jej własne konto ((...)) zamiast na konto matki ((...)).

W tym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy powołując się na treść art. 112 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.) w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) wywiódł, że nabywcy gospodarstwa rolnego solidarnie odpowiadają całym swoim majątkiem za zobowiązania składkowe zbywcy. Skoro zaś K. S. i E. S. nabili gospodarstwo rolne od M. Ś., to są zobowiązani do uregulowania jej zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Trafnie więc organ rentowy obciążył ich tą odpowiedzialnością w zaskarżonych decyzjach. Zaś odnosząc się do podnoszonych o odwołaniu kwestii przeksięgowania błędnie dokonywanych przez K. S. wpłat tytułem zaległych składek, Sąd Okręgowy stwierdził, że pozostają one poza przedmiotem niniejszego postępowania i mogą być rozważane dopiero po prawomocnym ustaleniu prawidłowości przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania M. Ś. na K. S. i jej męża. A zatem odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wywiódła wnioskodawczyni K. S. zaskarżając go w całości. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego oraz procesowego (art. 233 k.p.c.) i w oparciu o wskazane podstawy apelacyjne wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelująca podniosła, że Sąd pierwszej instancji uchylił się od rozpatrzenia istoty sprawy. Wprawdzie należało ustalić, kto i na jakiej podstawie jest następcą prawnym M. Ś., to jednak faktycznym przedmiotem sporu było rozstrzygnięcie, jaka jest kwota zaległych składek, które pozostały do uiszczenia. Wpłacała ona bowiem należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników za M. Ś. na własne konto, czego organ rentowy nie uwzględnił. Nadto Sąd ustalając solidarną odpowiedzialność jej oraz męża za opłatę składek pominął kiedy ten stosunek (tj. umowa darowizny) powstał, bowiem opierając się na zasadzie *lex retro non agit* nie powinien mieć zastosowania do stanu prawnego istniejącego w okresie od dnia 1 stycznia 2005 r. do 30 września 2006 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zawartym w apelacji twierdzeniom, wobec w zasadzie niespornych okoliczności faktycznych, istotę sporu w niniejszej sprawie stanowiło ustalenie, czy spełnione zostały przesłanki określone w art. 112 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.) w zw. z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) dla odpowiedzialności wnioskodawczyni K. S. i jej męża E. S. za zaległości M. Ś. z tytułu jej składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Przewidziana w art. 112 Ordynacji podatkowej instytucja odpowiedzialności osoby trzeciej – nabywcy majątku podatnika za zobowiązania podatkowe (w niniejszej sprawie zobowiązanie do zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne rolników w oparciu o art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), ma na celu zabezpieczenie należności Skarbu Państwa, gdy podatnik (płatnik) okaże się niewypłacalny na skutek zbycia majątku. Z treści tego przepisu wynika, że nabywca gospodarstwa rolnego odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze zbywcą za powstałe do dnia nabycia zaległości składkowe związane z prowadzonym gospodarstwem rolnym, chyba że przy zachowaniu należytej staranności nie mógł wiedzieć o tych zaległościach. Skoro więc wnioskodawczyni K. S. wraz

z mężem E. S. nabyli w drodze darowizny gospodarstwo rolne od M. Ś. (przy czym E. S. nabył swe prawo już od K. S.) i mieli wiedzę o zaległościach składkowych M. Ś. (tym bardziej, że zaległości te wynikały z objęcia K. S. ubezpieczeniem społecznym rolników jako domownika pracującego na gospodarstwie rolnym (...) za okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do 30 września 2006 r.), to zostały spełnione wszystkie przesłanki z powołanego na wstępie art. 112 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników do przeniesienia na nich tej odpowiedzialności. Zaś z uwagi na fakt, że M. Ś. już nie żyje, odpowiedzialność ta dotyczy już tylko ich i kwestii wysokości zaległych należności w kwocie na datę śmierci M. Ś.. Słusznie więc stwierdził Sąd pierwszej instancji, że zaskarżone decyzje organu rentowego przenoszące odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników M. Ś. na wnioskodawczynię K. S. i jej męża E. S. są prawidłowe.

Trafne też Sąd pierwszej instancji stwierdził, że podnoszone przez wnioskodawczynię zarzuty sprowadzające się do kwestionowania kwoty zaległych składek, za które została na nią i jej męża przeniesiona odpowiedzialność, pozostają poza zakresem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, a to nie oznacza braku rozpoznania istoty sprawy. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem decyzji organu rentowego. Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10, LEX nr 667499 oraz z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518, a także powołane tam orzecznictwo). Oznacza to, że zakres rozpoznania w sprawie zakresu ubezpieczeń społecznych musi dotyczyć przedmiotu rozstrzygnięcia decyzji organu rentowego. Skoro zaś w niniejszej sprawie przedmiotem tym było przeniesienie odpowiedzialności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne rolników na nabywców gospodarstwa rolnego i kwestia wysokości należności w dacie śmierci M. Ś., to kwestia aktualnej wysokości należności z tego tytułu, w tym także ewentualne zarzuty o późniejszym (tj. po śmierci M. Ś.) uregulowaniu całości bądź części tych należności – pozostawała poza zakresem rozpoznania sprawy. Obowiązkiem Sądu Okręgowego było zweryfikowanie trafności zaskarżonych decyzji poprzez poczynienie ustaleń w zakresie zasadności dokonanego przez organ rentowy przeniesienia odpowiedzialności za zaległości składkowe M. Ś. na wnioskodawczynię i zainteresowanego w związku z nabyciem przez nich gospodarstwa rolnego od M. Ś., czyli zasadny na jakiej ta odpowiedzialność została przeniesiona i jej podstaw prawnych oraz faktycznych. Sąd pierwszej instancji nie był natomiast władny orzec w kwestii aktualnej wysokości kwot z tytułu zaległych składek objętych tą odpowiedzialnością. W zaskarżonych decyzjach organ rentowy nawet nie odniósł się do wysokości zaległych należności składkowych po M. Ś. i zaliczeniu na ich poczet dokonanych wpłat, bowiem w ogóle tej kwestii nie rozstrzygał. Orzekł bowiem dopiero o zasadzie, na jakiej wnioskodawczyni i zainteresowany ponoszą odpowiedzialność, aby ewentualnie dopiero w dalszej kolejności ustalić, jakiej wysokości zaległości zostały już uregulowane. Tym samym merytoryczne rozpoznanie tego rodzaju zarzutów przez sąd, bezpośrednio w postępowaniu przed tym sądem, z pominięciem organu rentowego i bez umożliwienia ustosunkowania się przez ten organ, jako powołany do podejmowania decyzji w tym zakresie, nie znajduje oparcia w żadnym z obowiązujących przepisów prawa.

Zatem kwestie związane z bieżącą wysokością zaległości składkowych po M. Ś., jak i możliwością zarachowania na ich poczet błędnie dokonanych przez wnioskodawczynię wpłat (które uiszczała na konto własne, a nie M. Ś.), pozostawało poza zakresem kognicji Sądu określonej przedmiotem niniejszego procesu – kontrolą zgodności z prawem, w aspekcie formalnym i materialnym, zaskarżonych w sprawie decyzji organu rentowego stwierdzających odpowiedzialność wnioskodawczyni i zainteresowanego za zaległości składkowe M. Ś. istniejące w dacie jej śmierci. Nawet jeśli po analizie zebranego w sprawie materiału dowodowego okazałoby się, że zasadne są zarzuty wnioskodawczyni o częściowym (bądź całkowitym) uregulowaniu zaległych należności składkowych po M. Ś., których to okoliczności organ rentowy nie weryfikował i o nich nie rozstrzygał, to i tak wymagałoby to odrębnej oceny, jednakże nie w toku postępowania sądowego dotyczącego samej zasady, na jakiej doszło do przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania składkowe osoby trzeciej, lecz w odrębnym postępowaniu przed organem rentowym. Dopiero zapadłe w wyniku tego postępowania rozstrzygnięcie, które zostanie wyrażone w decyzji, będzie przedmiotem kontroli sądu ubezpieczeń społecznych, o ile wnioskodawczyni zaskarży je odwołaniem.

Należy jeszcze zauważyć, że zawarty przez M. Ś. z organem rentowym układ ratalny (wyrażony w decyzji organu rentowego z dnia 29 września 2006 r.) dotyczył tylko sytuacji prawnej M. Ś. i z chwilą jej śmierci przestał obowiązywać (wygasł). Nie może on więc stanowić podstawy do uregulowania należności przez wnioskodawczynię i zainteresowanego, albowiem to nie oni byli stronami tego układu. Nie mogą oni więc powoływać się na zawarty w nim harmonogram spłat zaległych należności i przewidziane raty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok oparty na niewadliwych ustaleniach faktycznych odpowiada prawu, dlatego też na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.